

Papers de l'Arxiu

1852. CESSIÓ PER PART DE L'ACADÈMIA DE MEDICINA DE BARCELONA D'UNA IMATGE DE SANT BRU A LA CASA DE LA CARITAT (*)

Àngels Gallegos i Paniello

Arxiu Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya

Es transcriuen quatre documents manuscrits dels fons arxivístic de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, en referència a la cessió per l'Acadèmia d'una imatge de Sant Bru (fundador dels monjos cartoixans) a la Casa de la Caritat de Barcelona, l'any 1852 (1).

1. CONTEXT HISTÒRIC

Després del saqueig del Palau del Comtes de Barcelona (1820), l'Acadèmia va realitzar gestions per aconseguir la permuta de les sales que tenia en el palau per una de les cases dels monjos de la Cartoixa de Scala Dei. El Rei, Ferran VII, va accedir a aquesta permuta, doncs per la desamortització dels béns eclesiàstics aquesta casa havia passat a l'estat, i podia vendre-la, cedir-la o donar-la. El 22 de juny de 1821 va concedir-li en propietat la Casa de la Procura que els pares cartoixans tenien al carrer de Banyes Nous (2).

La casa havia estat comprada pels cartoixans, l'any 1750, segons recull Jaume Sabater Alentorn (3): "*Venda perpetua per D. Francisco de Novell y de Borràs de Barna a favor del monestir de Scala Dei, de divuit palms de fondo y vuit de ample excloses les parets del petit Jardí a terraplè de aquelles cases, ab diferents portals, cituades a la ciutat de Barna y carrer dit dels Banyes Nous q. Fa cantonada en lo carrer de Ave Maria, per preu de 11.200 ll; Not. Jph. Srch de Boquet a 17 9bre. 1750*".

L'octubre de 1823 en acabar el trienni liberal i tornar el poder absolutista fou acceptada la reclamació dels monjos per recuperar la casa i l'Acadèmia finalment va haver de retornar als locals del Palau (conegut popularment com Palau de la Inquisició), on hi va estar des de l'any 1824 fins el 1835.

Després de la mort de Ferran VII i amb la desamortització de nou dels béns eclesiàstics i el tancament de convents, els monjos van haver de fugir, les propietats de Barcelona també es van perdre.

Atesa la petició de l'Acadèmia li fou restituïda definitivament la casa de Banyes Nous, on va instal·lar-se el 15 de setembre de 1835 i fou la nostra seu fins l'any 1929. (4). L'edifici contenia pertinences dels monjos (un altar, un retaule...), que l'Acadèmia va conservar i que va portar a l'edifici actual del carrer del Carme, (que havia estat seu del Col·legi de Cirurgia i de la Facultat de Medicina), quan el 20 de juny de 1928, el Ministeri d'Instrucció Pública va cedir-lo a l'Acadèmia. La sessió solemne, amb assistència d'Alfons XIII es

va fer el 4 d'octubre de 1929 (5).

Quan va marxar l'Acadèmia, que no l'ocupava tota, la casa de Banyes Nous va ser llogada per habitatges, però el manteniment i reparacions vàries ja no compensaven i finalment es va vendre l'any 1997. A la seu nova van venir algunes peces, entre elles el retaule de la capella, que després és cedit l'any 2003 perquè fos retornat a la Cartoixa de Scala Dei que estava en procés, lent, de restauració (6). Aquest retaule, ja restaurat, ha quedat en dipòsit al Museu d'Història Moderna de Catalunya, fins que torni al seu destí definitiu el que resti de l'antic Monestir, al Priorat. Altres imatges van ser cedides molt abans com és el cas de Sant Bru, que segons els nostres documents fou lliurat l'any 1852 a la Casa de Caritat de Barcelona. Aquí es presenta la documentació.

2. DOCUMENTS DE L'ARXIU

Entre els documents de l'arxiu de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, en gran part poc explorat, s'ha trobat un conjunt de quatre documents de l'any 1852, lligall 34 /1852 (Documents 1,2,3,4). A continuació es fa la transcripció i breu comentari dels documents:

En el primer document es demana, per part de la Junta Provincial de la Casa de Caritat de Barcelona (situada al carrer de Montalegre) a l'Acadèmia de Medicina i Cirurgia de Barcelona (aleshores al carrer de Banyes Nous), la cessió d'una imatge.

CASA PROVINCIAL DE CARIDAD DE BARCELONA

"Poseyendo esa M. Y. Academia de Medicina y Cirugía una imagen de San Bruno seguramente muy deteriorada ya, que los R.P de la Cartuja de Scala Dei tenían colocada sobre el portal de la casa-procura de la propiedad en el día de V. S, la cual podría servir para armonizar uno de los altares de la Iglesia de este benéfico establecimiento con otra colateral que se le ha proporcionado al efecto; esta Junta confiada en los nobles sentimientos que distinguen a V.S. no ha dudado en dirigirse a V. S. y rogarle al mismo tiempo que pueda valerse de dicha imagen al objeto que tiene el honor de elevar a su alta consideración.

La Junta espera (previas las garantías que V. S., tenga a bien disponer) merecer este rasgo de su generosidad, sobre todo cuando con las mejoras que se propusiera esta Corporación podría proporcionar el mayor culto, contribuyendo singularmente a ello el

celo religioso de V. S., sin desprenderse a todo evento de la propiedad.” Barcelona 12 de Enero de 1852

A Muy Ilustre Academia de Medicina y Cirugía de esta Ciudad

En el segon document l'Acadèmia respon ee 21 de gener. Signa el Vice-President de l'Acadèmia Francesc Juanich. Cal recordar que el president “oficial” era una autoritat de Madrid.

“Esta Corporación se ha enterado de la comunicación de V.Y., del 12 del corriente y siendo verdad que la imagen de S. Bruno que en ella se menciona está [.....] en la capilla de este edificio sin dársele el culto que le correspondería, ha acordado la Academia acceder a los deseos de esa Iltre. Junta autorizando a la mesa para verificar su entrega con las garantías y seguridades que juzgue convenientes para no desprenderse de tan estimable propiedad. Lo que tengo el honor de trasladar a V. Y. para su conocimiento, satisfacción y efectos consiguientes”. Barcelona 21 de enero de 1852.

Firma: El Vicepresidente Francisco Juanich

A la M. Y. Junta de la Provincial Casa de la Caridad esta cita Ciudad.

El tercer document és curt, la Junta Municipal de Beneficència agraeix a l'Acadèmia la cessió de la imatge i es compromet a retornar-la si fos reclamada.

JUNTA MUNICIPAL DE BENEFICENCIA DE BARCELONA

“Esta Junta queda altamente reconocida a la deferencia de esa Academia por la cesión que la hace de la imagen de San Bruno; esperando que si la misma considera bastante garantía la seguridad de que esta Junta queda obligada a la restitución de dicha imagen en cualquier tiempo que sea reclamada y se servirá manifestar el día y hora en que pueda verificarse la entrega. Lo que tengo el honor de decir a V. en contestación a su atento oficio de 21 de Enero Barcelona 2 de Marzo de 1852 Firma: Segundo Martínez Ribas

A la Academia de Medicina y Cirugía de Esta Ciudad

Finalment, hi ha el document de cessió, el 18 de març de 1852, i el signen per part de la Junta de Beneficència els senyors Jayme Clavell i Francisco de Asís Carreras com a vocals, que informen que han rebut per part dels Drs. Francesc Juanich, Manuel Arnús i Geroni Faraudo, secretari de l'Acadèmia, en nom de l'Acadèmia, la imatge de Sant Bru. Les signatures i rúbriques dels dos membres de la Junta de Beneficència, estan autenticades, en el mateix document, per Josep Cantallops, escrivà i notari públic. La part més vistosa del document és precisament la rúbrica i signatura del notari.

SELLO 40 AÑO 1852

“En la ciudad de Barcelona a 18 de Marzo de 1852: Los S.S. D. Jayme Clavell y D. Francisco de Asís Carreras vocales de la Junta municipal de Beneficencia de esta ciudad y Comisionados por la misma para lo que luego se esperara, dijeron: Que habiendo tenido noticia la Junta de que en el Colegio de la academia de medicina y Cirugía de la presente Ciudad existía una Imagen de San Bruno, de propiedad de la misma, se acordó pasar oficio a dicha Academia

como se paso con fecha de 12 de Enero último solicitando la citada Imagen para colocarla en el Altar mayor de la Iglesia de la Casa de Caridad, a lo que accedió la relatada academia conforme se desprende de la contestación de fecha 21 del mismo mes de Enero, por tanto los expresados SS Clavell y Carreras en el nombre que representan, confiesan haber recibido de los S..S D. Francisco Juanich Vicepresidente, D. Manuel Arnús Socio y D. Geronimo Faraudo Socio Secretario de la Academia, la Citada Imagen de San Bruno para ser colocada en dicha Iglesia, prometiendo devolverla a la nombrada Corporación siempre que fuese por esta....”

Barcelona y fecha arriba nombrada. Lo=el este añadido y el nombrado “Socio” valen. Francisco de Asís Carreras Jayme Clavell

D. Jose Cantallops, escribano [...], notario público del Reyno con residencia fija en la ciudad de Barcelona.

“Certifico que las firmas que anteceden de los SS D. Francisco de Asís Carreras y D. Jayme Clavells, son hechas con sus rubricas de los mismos sujetos que figuran, a los que doy fe conozco. En cuyo testimonio requerido lo signo y firmo en este sello cuarto en Barcelona 6 de abril de 1852.” Firma: Jose Cantallops

3. COMENTARI FINAL

En quant a la Casa de la Caritat sabem que les monges, les Canongesses de Santa Maria de Montalegre (1362-1593), que venien del Monestir de Montalegre a Tiana, van instal·lar-hi una primera església pública l'any 1362. El Papa Climent VIII, el setembre de 1593, decreta la supressió i extinció de les monges i l'edifici passà a ser seu del Seminari de la Diòcesi de Barcelona fins l'any 1772. Després fou Hospici, i Casa de Caritat, des de 1803 fou gestionat per una Junta que cridà a les Germanes Carmelites de la Caritat per portar el funcionament intern de la Casa (7). L'església de la Casa de la Caritat, al carrer de Valldonzella (aleshores Natzarret), va ser cremada en part el juliol de 1936 i no sabem, que hagin quedat restes de la imatge de Sant Bru.

FONTS:

1. Arxiu RAMC. 1852, Lligall 34, núm. 1, 2, 3 i 4.
2. Corbella, Jacint. Història Gràfica de la Sanitat Catalana. 4. La Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Memòria històrica gràfica. Barcelona (RAMC- Seminari Pere Mata UB) 2010 (p.22)
3. Sabater Alentorn, Jaume. “Pes dels pobles del Priorat en la grandesa de la Cartoixa i posterior desenvolupament”. Llibre publicat online a jaumesabater.dopriorat.com (Apartat: 2. Motivacions de la grandesa 2.5 Adquisicions de propietats).
4. Corbella, Jacint i Sèculil, Josep. Nomina Academicorum (1770-1995. Barcelona (Seminari Pere Mata UB-RAMC), 1995 (p. 28).
5. Corbella, Jacint i Domènech, Edelmira. “El destí ulterior de l'edifici de la procura de Scala Dei de Barcelona”. Comunicació presentada al Congrés Internacional “Scala Dei primera cartoixa de la península Ibèrica i l'ordre cartoixa” del 21- 23 setembre 1996, a l'antiga hostatgeria de la Cartoixa de Scala Dei. Analecta Cartusiana N° 139. La Morera de Montsant – Scala Dei – Desembre 1999. (pp. 55- 63).
6. Acord pres en el Ple de gener de 2003 (punt 5 de l'ordre del dia). Llibre d'Actes de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya (2002-2005).
7. Masabeu Tierno, Josep. Santa Maria de Montalegre. Església de l'antiga Casa de Caritat. Centenari 1902-2002. Barcelona (Edit. Albada) 2004 (pp. 13- 22).

(*) Aquest treball ha rebut un ajut de recerca de la Secció de Ciències Biològiques de l'Institut d'Estudis Catalans